

PLANINSTVO KOT SVOBODNA AKTIVNOST V ŠOLI

STANKO KLINAR

Svobodne aktivnosti ponavadi ne vzbudijo v učiteljih tistega svetlega občutja, ki ga nosita besedi svoboda in aktivnost.

Vendar hočem vseeno spregovoriti v prid svobodnim aktivnostim, predvsem v prid planinskim krožkom. Ne sicer kot aktivist ali propagator po naročilu, ampak samo zato, ker mi je planinstvo kot svobodna aktivnost pri srcu. Govoriti hočem kot svoboden človek o stvari, za katero sem se svobodno odločil. Stvar se mi zdi dobra, pametna in vredna.

Ko bi me kdo prisilil, da prevzamem, recimo, svobodno aktivnost Počitniške zveze, bi se počutil prav malo svobodnega. Stvar bi zamrla, kot je to pri nas skoraj narodni običaj. Ker pa sem uskladil svoj konjiček s težnjo skupine dijakov, ga izživljamo skupaj v skupno zadovoljstvo.

Za ustanovitev planinskega krožka ni treba nobene direktive »od zgoraj« ali »od strani«. Ideja mora goreti v srcih, pa ne rabi nobenega administrativnega vžigalnika. Da hočem s toplimi besedami spregovoriti o planinstvu kot svobodni aktivnosti na šolah, sta kriva dva razloga:

1. velika moralna vrednost planinskega športa, zlasti za Slovence, ter
2. velika praktična možnost za uresničitev planinskih krožkov na šolah.

K prvi točki: Ni bolj popolnega športa od planinstva. Mimo telesnih odlik pospešuje v najvišji meri tudi duhovne in je zato človeka najbolj vreden. Planinca žene silovitost doživetij, da jih popiše v besedi ali poda v slikah, zato je med njimi mnogo zelo spretnih pisateljev in filozofov, pesnikov in likovnih ter fotografskih umetnikov. Noben drug šport se ne more pohvaliti s tako duhovno kulturo.

Planinstvo je od vseh športov najbolj povezano z usodo slovenskega naroda. Ne samo zgodovinsko, ker ta vloga je minila s časi, ko so se planinci borili zoper pomemčevanje domačih gora. Gore so že od nekdaj zibelka slovenske neodvisnosti, svobode in samozavesti. Pri tem pa se spomnimo samo, da je skoraj vsa naša domovina gorata.

Danes je planinstvo pri nas najbolj množičen šport. To dokazujejo vpisne knjige po kočah. Množičnost pa terja vzgoje in samovzgoje, da ne postane kultura planinstva prazna beseda. Planinska kultura pa je del vsesplošne slovenske narodne kulture. Šele ta vdahne goram pravega duha.

Planinstvo je povezano tudi z usodo civiliziranega človeka nasploh. Človeka osrečuje bivanje v naravi. Borbenost v gorah mu krepi smisel za življenje. Krinke vsakdanjega življenja odpadejo, sama od sebe pride sladka sproščenost in veselje nad polnostjo doživljanja. Človek je del narave, dehteče zemlje, skrivnostnih gozdov, veličastnih gora, snežnih planjav. Mnogo bolj kot plesnih dvoran in zatohlih uradov. Odtujitev od narave je kriva modernih živčnih in moralnih izkrivljenosti.

Vzgojati mladino v ljubezni do narave, se pravi dajati ji veliko etično vrednoto.

Zgodi se, da je človek svojemu učitelju včasih bolj hvaležen, ker ga je učil umetnosti življenja, kot za strokovno znanje. Kaže, da je mimo zunanjih uspehov in naslovov umetnost življenja lahko važnejša.

K drugi točki: Zgodi se, da na začetku šolskega leta ustanovimo veliko svobodnih aktivnosti in mnogo jih takoj po ustanovnem sestanku junaško pade za domovino. Planinski krožek redko pride sploh do ustanovnega sestanka. To je rahla diskriminacija s strani tistih, ki dirigirajo ustanavljanje krožkov.

Morda se zdi, da planinski krožek vzame veliko časa učitelju-mentorju. A resnica je drugačna. Če ima učitelj veselje hoditi ob nedeljah v naravo, mu ne bo odveč povabiti s seboj dijake in planinski krožek živi! Samo ne jemati stvari formalno in formalistično! To zamori veliko veselja na obeh straneh.

Nemara poreče kdo: »Lahko je hoditi v gore na Jesenicah!« Paradokсно (kot podobno še marsikaj) je dejstvo, da so gore bolj cenjene tam, kjer jih ni.

Najbrž sta za uspešno vzgojo bolj potrebna dijakov in učiteljev prosti čas. Da bi že nehali oba terorizirati z nadurami! Slišim, da nekatere šole ali posamezni učitelji protizakonito podaljšujejo delavnike dijakov. Še bolj pregrešni so seveda predpisani predmetniki. Radi bi vzgojili možganske hipertruste.

Kdo ve, če nismo prezrli vzgojne vrednosti svobodnih aktivnosti, vzgojne sproščenosti, ki lahko vlada tam med dijaki in učiteljem, ter pouka, ki je najbolj učinkovit, ko nihče ne »uči«.

Toda kdo si bo nakopal tolikšno odgovornost razen kakega Pavla Kunaverja, pa če ima mladino še tako rad!

Strah je utemeljen in – pameten! Toda kot razumna in visoko organizirana bitja smo izumili zoper njega zelo učinkovito orožje. Slovenija šteje danes blizu osemdeset gorskih vodnikov, ki delajo v okviru Planinske zveze Slovenije. Po sklepu vodniške komisije, ki gorskim vodnikom direktno načeluje, je vsak vodnik dolžan enkrat na leto voditi društveni ali mladinski izlet brezplačno. Vodnik ima v tem primeru pravico le do dnevnice in povračila potnih stroškov. To ob večjem številu udeležencev ni velika, zlasti ker boste v nadaljnjem razbrali, da to lahko povrne tudi lokalno PD. Kako velika pomoč je vodnik, si komaj lahko mislimo. Zlasti je glavna peza odgovornosti na njegovih ramah. Seznam aktivnih gorskih vodnikov je dosegljiv bodisi na Planinski zvezi Slovenije, Ljubljana, Dvořžakova 9 bodisi pri lokalnih planinskih društvih pa tudi pri turističnih agencijah in recepcijah hotelov.

Stroški izleta so za posameznika lahko precej veliki. Spet nastopi strah, če ne bodo šli zraven predvsem »bolje stoječi«. Imam predlog. Ko je planinski krožek ustanovljen in če kaže, da je rdečeličen in zdrav ter ga ne bo odnesel prvi veter, naj mentor krožka stopi v stik z upravnim odborom planinskega društva v svojem kraju ter predlaga, da postane njihov krožek pododsek mladinskega odseka pri tem planinskem društvu. Brž ko UO ta predlog sprejme, ima planinski krožek pravico zahtevati od planinskega društva, da sofinancira planinsko dejavnost v krožku. (K tej dejavnosti spadajo tudi občasna predavanja ter smučarska šola in fotografiranje.) UO planinskega društva mentorjev predlog normalno rad sprejme, ker so po statutu vsa planinska društva dolžna skrbeti za planinski naraščaj (in zato tudi imeti podružnice na šolah), a jih naraščaj dostikrat prav malo skrbi, ali pa sploh ne najdejo primerne človeka in so veseli, da jim nekdo odvzame to breme. Do katere meje seže denarna pomoč planinskega društva, je odvisno od denarne zmogljivosti društva ter od spretnosti mentorja krožka.

Žalostno dejstvo pa je, da je v Sloveniji tako malo vodniških priročnikov, da je že kar sramotno. Svoj čas so sicer marsikaj izdali, a je vse že zdavnaj razprodano. Iz knjižnic ali od znancev bi si bilo treba torej izposoditi Brilejev Priročnik za planince ali pa Kunaverjev Izlet z mladino. Žal so že nekoliko zastareli, kajti čas je šel naprej, zganil pa se ni nihče, da bi sestavil nov priročnik. Vendar naj se mentor krožka ne da uplašiti. Noben priročnik ni tako zastarel, da bi onemogočil izlet, pa tudi pomoč poklicnega gorskega vodnika ali vsaj starejšega planinca nas lahko reši težav.